

Сапейко Л. В.,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент,

Правові засади Акту злуки

Визначній події в історії Українського народу – об'єднанню Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки в єдину незалежну країну та проголошенню Акту злуки, передували переговори на вищому політичному рівні двох республік та видання низки правових документів, що засвідчували непохитне прагнення обох сторін до спільного братнього існування.

Першим правовим актом, що дав поштовх до подальшого возз'єднання двох розділених частин одного народу був передвступний договір щодо злуки обох українських держав в одну державну одиницю, укладений 1 грудня 1918 року в м. Фастові між Українською Народною Республікою (УНР) та Західно-Українською Народною Республікою (ЗУНР), який підписали: від імені Директорії Української Народної Республіки - В. Винниченко, П. Андрієвський, Ф. Швець; Отаман Українських Республіканських військ - С. Петлюра та Повновласники Ради Державних Секретарів Західно-Української Народної Республіки - д-р Л. Цегельський, д-р Д. Левицький.

В тексті передвступного договору зазначалося: «Західно-Українська Народня Республіка заявляє цим непохитний намір злитись у найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народньою Республікою - значить заявляє свій намір перестати існувати як окрема держава, а натомість увійти з усією територією й населенням, як складова частина державної цілости, в Українську Народню Республіку.

Українська Народня Республіка заявляє цим рівнож свій непохитний намір злитись у найкоротшім часі в одну державу з Західно-Українською Народньою Республікою - значить заявляє свій намір прийняти всю територію й населення Західно-Української Народної Республіки, як складову частину державної цілости, в Українську Народню Республіку.

Правительства обох Республік уважають зв'язаними повищими заявами, то значить: уважають себе зобов'язаними цю державну злуку можливо в найкоротшім часі перевести в діло так, щоби в можливо найкоротшім часі обі держави утворили справді одну неподільну державну одиницю.

Західно-Українська Народня Республіка з огляду на витворені історичними обставинами, окремими правними інституціями та культур-

ними й соціальними різницями окремішності життя на своїй території й її населення, як будучій частині неподільної Української Народньої Республіки, дістає територіальну автономію, котрої межі означить у хвили реалізації злуки обох Республік в одну державну цілість окрема спільна комісія за ратифікацію її рішень компетентними законодавчими й правительственными державними органами обох Республік. Тоді також установлені будуть детальні умовини злуки обох держав.

Договір цей, списаний у двох примірниках, як двох окремих оригіналах, призначених по одному для правительств кожної з обох держав, може бути опублікований за згодою обох правительств, т. є. Директорії Української Народньої Республіки й Ради Державних Секретарів Західно-Української Народньої Республіки».

3 січня 1919 року Українська Національна Рада прийняла Ухвалу про злуку ЗУНР та УНР в єдину Українську Народну Республіку, тобто ратифікувала договір від 1 грудня 1918 року.

Ухвала містила наступні положення: «Українська Національна Рада, виконуючи право самоозначення Українського Народу, проголошує торжественно єдиненє з нинішнім днем Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну, єдину, суверенну Народну Республіку.

Зміряючи до найкоршого переведення сеї злуки, Українська Національна Рада затверджує передвступний договір про злуку, заключений між Західно-Українською Народною Республікою і Українською Народною Республікою дня 1 грудня 1918 р. у Хвастові, та поручає Державному Секретаріатови негайно розпочати переговори з київським правительством для сфіналізованнє договору про злуку.

До часу, коли зберуться установчі збори єдиненої Республіки, законодавчу владу на території бувшої Західно-Української Народної Республіки виконує Українська Національна Рада.

До того ж самого часу цивільну і військову адміністрацію на згаданій території веде Державний Секретаріат, установлений Українською Національною Радою, як її виконуючий орган».

22 січня 1919 року в м. Києві урочисто, в атмосфері загальнонародного піднесення, в присутності великої кількості громадян, що зібралися на площі біля Софійського собору, було оголошено та підписано Універсал Директорії УНР: «Іменем Української Народньої Республіки Директорія оповіщає народ Український про велику подію в історії землі нашої української.

3-го січня 1919 року в м. Станіславові Українська Національна Рада Західної Української Народньої Республіки, як виразник волі всіх українців бувшої Австрійської імперії і як найвищий їхній законодавчий чинник, торжественно проголосила злуку Західної Української Народ-

ньої Республіки з Надніпрянською Народньою Республікою в одноцільну, суверенну Народню Республіку.

Вітаючи з великою радістю цей історичний крок західних братів наших, Директорія Української Народньої Республіки ухвалила тую злуку прийняти і здійснити на умовах, які зазначені в постанові Західньої Української Народньої Республіки від 3-го січня 1919 року. Однині во єдино зливаються століттям одірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Україна) і Наддніпрянська Велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умірали кращі сини України.

Однині є єдина незалежна Українська Народня Республіка.

Однині народ Український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднаними дружними зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її трудового люду».

Через два дні – 24 січня 1919 року, на засіданні Трудового Конгресу України (вищого тимчасового законодавчого органу Української Народної Республіки у період Директорії) Універсал про об'єднання УНР і ЗУНР у соборну Україну від 22 січня 1919 року було ратифіковано. Відомості про цю подію містяться в Універсалі Трудового Конгресу України до Українського народу від 28.01.1919 року, де серед іншого зазначено: «Конгрес Трудового Народу Української Народньої Республіки оповіщає робітничий і селянський люд, що він через військові події по Україні припиняє на деякий час свої засідання, аби роз'їхавшись по городах, повітах і волостях, ми, члени Трудового Конгресу, могли допомогти найважнішій тепер роботі – обороні нашого рідного краю.

Вся вища влада на Україні, на час перерви засідань Трудового Конгресу, має належати Директорії, котра доповнюється представником од Наддністрянської України (Галичини, Буковини і Угорської України), акт з'єднання з якою затверджено на першій засіданні Конгресу 24 сього січня».

Однак, невдовзі, через складну політичну ситуацію на українських землях, Акт Злуки був денонсований урядом ЗУНР, про що повідомлено представникам УНР у Варшаві. Разом з тим, серед українців не згасла надія на возз'єднання в майбутньому двох частин великої родини. Це здійснилося трохи пізніше та за інших обставин. На сьогодні ж об'єднаний Український народ має змогу спільно відзначати доленосну подію в житті нашої держави - майже сторічну річницю проголошення Акту Злуки, як символу цілісності держави та спорідненості українців, що живуть в різних її куточках.